

111. Kelemér határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **B, Ge, N, Kö, Ú, Kú**

A Biztonságos ivóvízellátás Kelemér és Gömörszőlős községekben elvezetési projekt kapcsán a Serényfalva–Kelemér közötti SK-1 jelű nyomóvezeték, illetve a Kelemér–Gömör-szőlős közötti KG-1 jelű távvezeték nyomvonalára vonatkozóan előzetes régészeti dokumentációt készített a Herman Ottó Múzeum a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megbízásából. A terepbejárásokat 2013. december 6-án végeztük, melynek során a beruházás által érintett területen 5 új régészeti lelőhelyet fedeztünk fel Kelemér határában.

Kijáró (KÖH 87811): A Kelemér–Gömör-szőlős közötti kereszteződéstől az utóbbi település irányában szántott területen haladva, ÉNy felé mintegy 160 m-re, a Kijáró nevezetű ÉK–DNy-i irányú domb D-i kitétségszerű részén gyűjtöttünk késő bronzkori, római kori (germán), Árpád-kori és újkori régészeti leleteket nagyobb mennyiségben. E lelőhely kb. 100×100 m-es területével átnyúlik a közút Ny-i oldalára is.

Miklósfalvi-pusztá (KÖH 87803): Serényfalva és Kelemér közigazgatási határán helyezkedik el a lelőhely, egy DK-i kitétségszerű lejtőn, közvetlenül a közút közelében, annak Ny-i oldalán. Szántott területen késő bronzkori leleteket gyűjtöttünk. Sajnos nem sikerült megállapítanunk, hogy átnyúlik-e az út K-i oldalára, mivel ott legelőterület található.

Székípuszta (KÖH 87815): Az adatgyűjtés során régészeti érdekű területként határoztuk meg, mely a középkori–kora újkori Széki/Széke/Lörincfalva(?) település helyén található. Ma körbekerített mezőgazdasági telephely helyezkedik el a területen.

Székípuszta Dél (KÖH 87807): A Miklósfalvi pusztá lelőhelyétől ÉK-re 350 m-re, a közút K-i oldalán, attól 170 m-re, egy DK-i kitétségszerű lejtőn található. Az egész területet legelő borítja, de szerencsénkre több vaddisznótúrásra lertünk, és a bennük talált nagy mennyiségű kerámia egy intenzív lelőhelyre enged következtetni. A terület fedettsége miatt a lelőhely pontos kiterjedését nem sikerült megállapítanunk.

Széles lápos (KÖH 87809): Székípusztától 600 m-re Kelemér felé, illetve a falutól 800 m-re Székípuszta felé, az út közvetlen közelében bukkantunk egy 160 m hosszú és 60 m széles lelőhelyre. Szántott területen népvándorlás kori és újkori leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Csengeri Piroska, Miskolczi Melinda, Nagy Zoltán, Nagy S. József, Trieber Anna.

TÓTH KRISZTIÁN

112. Kercaszomor, Pusztá temető, Szent Vencel templom (KÖH 47674)

(Vas megye) **Á, Kö, Ú**

2012. augusztus 16-án, 27-én, szeptember 20-án és 2013. március 12-én Ozsváth Imre kercaszomori református lelképásztor kezdeményezésére helyszíni szemlét és dokumentálást végeztünk az 1788 és 1790 között épült, a műemléki nyilvántartásban nem szereplő református templomnál, melynek falaiban összesen 146 középkori faragott mészkövet és bazalt kvádert dokumentáltunk. A református templom falaiba beépített köemlékek írott források és a népméleket szerint az Őrség okleveles ada-

tokban elsőként, 1208-ban említett temploma, a közeli Szent Vencel plébániatemplom bontásából származnak. A dokumentálás és értelmezés mindezt megerősítette.³⁴

A Szent Vencel templom helyén 2013. március 12-én végeztünk helyszíni szemlét. Az Árpád-kori plébániaépület településeken kívül, a Kis-Kerka (Kercsica) patak D-i oldalán magasodó dombvonulat egyik kiemelkedésén, messzelátó helyen állt. A közelében fekvő középkori út egyik ága Ny felé Dobrára, a másik D felé, a Murához vezetett.

Az épületet az írott források alapján a középkor folyamán toronnyal és sekrestyével bővítették. Teljes elbontására a 18. század végén került sor. A templom körüli, ma is Pusztá temetőnek hívott sírkertbe 1844-ig folyamatos volt a temetkezés.

A magas fenyőkkel borított, tölgyessel szegélyezett gerincen most is jól látszik a szabálytalan, Ny–K-i irányba elnyúló ovális hajdani körítőárok, amelyet minden bizonnyal folyamatosan tisztítottak. A templom helyétől D-re egy magassági pontot is megfigyeltünk. A területet vastag avarréteg borítja, ennek ellenére az egyházi épület helyén a gyéresebb növényzet láttatni enged téglatörmelékét is.

Munkatársak: dr. Kiss Gábor és Hornok Péter régészek, Derdák Ferenc geodéta, Kőszegi Ádám és Vámos Péter régész-technikusok, Czöndör János ásatási technikus.

PAP ILDIKÓ KATALIN

113. Kercseliget határa (Somogy megye) **Ő, Ró, Kö**

Május 24-én terepbejárást végeztünk a 18. századi tanúvallatásokban gyakorta szereplő középkori Enyed egyházas falu helyének meghatározására.

Berek (KÖH 85947): A Kercseligeti-patak és a Bükk-pusztá felől érkező árok találkozásánál, a két víz közé D felé félszigetszerűen benyúló domb D-i végén, kb. 250 m hosszan középkori cserepeket gyűjtöttünk a száraz szántásban.

Bodó-malom (KÖH 85945): Az Enyedi-malom 2. lelőhelyétől D-re kb. 500 m-re, a patakka párhuzamos szántóföldön ritkán néhány római és középkori kerámiát találtunk.

Enyedi-malom 1. (KÖH 85941): A Kercseligeti-patak és a DK-ről beletorkolló Bagó-patak által közrezárt földnyelv Ny-i szélén, alacsony kukoricában, száraz talajon kevés középkori és néhány jellegtelen őskori kerámiát találtunk. A lelőhely közepének vonalában azonosítottuk a patakból kiágazó malomárkon létesített egykori Enyedi-malom helyét (a zúgó kváderkövekkel kirkott falát), amely vélhetőleg középkori malomhelyet jelöl.

Enyedi-malom 2. (KÖH 85943): A fenti lelőhely D felé, a Bagó-patak D-i oldalán is folytatódik, a patak és az erdő közti lapos, ártéri jellegű területen néhány további középkori cserepet találtunk. Bár Enyed temploma helyét egy 1759-es térkép (MOL S 16, No. 055) a malom felett pontosan jelzi, mégsem sikerült azonosítanunk, helye a lelőhelytől kissé É-ra, a néhány évtizede még lakott szőlőhegy DNy-i szélén, beerdősült területen kereshető.

Munkatárs: Máté Gábor (PTE).

K. NÉMETH ANDRÁS

³⁴ A munka eredményét részletesen ld: Pap Ildikó Katalin: Középkori faragott kövek a kercaszomori református templom falában. In: Rác Tibor Ákos (szerk) A múltak kútja. Fiatal középkoros régészek V. konferenciájának tanulmánykötete. The Fountain of the Past. Study Volume of the Fifth Annual Conference of Young Medieval Archaeologists. Szentendre 2014, 227–233.